

Издази Суботом.

Цијена:

За ПРВУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале замље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Донеси шаљу се уредни-
ству. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 17. Августа.

Пад д-ра Клајића при избору за царевинско вијеће у буковичком изборном срезу и победа, одржана над њиме д-ром Иванићем изазвала је међу Хрватима с ове и с оне стране Велебита безгранично огорчење и дала им повода, да буковичке Србе бираче и у опште сав српски народ обасну најбезобзирнијим нападајима и најнепристојнијим грдњама. Тај печални појав побуди и нас, да у ствар мало дубље завиримо и испитамо је. Резултат тога нашег испитивања изложисмо у једном чланку 25. бр. нашега листа, који је ради потпунога разумевања ствари, ради родољубиве озбиљности и објективности, етекао одзива и признања како у српском тако и у братскоме хрватском народу, код свијех тријезно мислећајех и страначке страсти лишенијех људи. Као што ће свако из тога чланка виђети, била нам је тенденција измирење, слога и љубав између двајух братскијех народа; суђасмо онако, како нам доушта наш неутрални и самостални положај, слободан сваке партајске заштености; реко смо искрену ријеч, као што доликује брату, посматрајућем жалосни раздор и свађу међу рођеном браћом; опомену смо „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истини“, у пуној нади, да ће се наша опомена и наш савјет свестрано уважити и саслушати. Но у томе се љуто преварисмо. Баш они, који су у првом реду позвани били, да наш глас помирљивости објеручке прихвате и ставе руку на дјело помирења, хрватска гласила, нарочито „Народни Лист“ и „Обзор“ одкренуше му ухо и наставише своју злобну работу, нападања, грдња и денунцирања тамошњег српског народа.

Ми хрватскијем листовима прстом показујемо вапијуће гријехове, које почињу напрема тамошњем српском народу; то нам потврдише *) и сами хрватски прваци и достојанственици онога гласа, као што је преузв. владика Штрбосмајер и велеучени д-р Фр. Рачки; но хрватски листови, игнорујући го све, питају нас опет са потемјешљивом иронијом: „Дајте, браћо, једном реци, у чем је тај прогон и затор, и који вам је циљ и жеља“. То рећи после онако јасно образложене ствари у нашем чланку, може само онај, ко је изгубио сваки појам о истини и моралу. „Обзор“ пита, у чему је његов „прогон“ и „затор“ Српства, а у сљециду страначкоме не види да је то најдрастичније изражено у истој реченици, је отворено вели: „Срби у Хрватској за чим збиља иду, онога не смију казати“. Није ли то „Обзор“ кукавна и ничим неоправдана денунцијација? Овијем очевидно хоће „Обзор“ да Србе окриви велеиздајништвом. Један дан прије доказује исти лист, да су Срби у Хрватској бунтовници, приспобљављујући исте с нашијем подгоричкијем Турцима.

Ће су теби „Обзоре“ докази, факти и примјери за то? Није ли то, да и није горијех ствари, још грђе од „прогона“ и „затвора“, којијем хоћеш, да увеличаш Хрватство?

Да и некажете ви то тако отворено, зна сав свијет, да би у ономе часу најсретнији били, кад бисте извукли тамошњех Србе на земљиште незаконитости; но то вам је био и биће „Сисифусов посао“, јер вас лијепо

познају, да се и неоткривате сами у разгару страсти заслијепеле.

Оваке денунцијантске осваде и дале су нам повода, да дадемо мјеста и прилике за одбрану нападнуте и оствањене браће, нарочито после буковичког пораза. Виђесмо странку једну и друго, ће се пружити поретом јавности; па шта нађосмо у ствари? После проглашења догме о непогривљивости уђе у Павлиновића леки превратни дух, те од првашњег проповједника слоге и љубави међу рођеном браћом постаде најжешћи презирач своје браће и проповједник мржње и раздора, тако да се првашњи пријатељи Михови у чуду питаху: „За Бога, је ли то онај Миха“? Особито помама се он, кадно прође кроз Босну. Помама Дон Миха дође до највише потенције и нађе достојног израза у злогласнијем „Разговорима“. Срби се нађоше у чуду, но тјешаху се у пуној нади, да ће се либерални елементи далматинске народне странке од њега оддишати, и грдно увријеђени народ српски у заштиту узети. Срби чекаху тога часа и чекаху, но залуду. Дон Миха настави своју наклону работу а „Народ. Лист“, гласило и тумач народне странке, бјеше му у том покорни слуга, вијерна труба. Срби се почеше жалити својим преставницима на такве појаве; међу њима видимо и буковичке бираче, ће свога заступника, д-ра Клајића, моле и закљичу, да учини што за одбрану Срба и ускрати макар „Н. Листу“, да не прима Павлиновићевих памфлета проти Српству. Клајић, у супрот своје обећања, и не маче се; нити у чем показа своју несаолдарност са Павлиновићем и „Народним Листом“, нити даде иће ма и гласак од себе за одбрану увријеђеног осјећања народног и нарочито својих бирача, као што му је то била уставна дужност. У то стигоше избори за царевинско вијеће; Буковички Срби изјављују централном изборном одбору, да нијесу задовољни са Клајићевим заступством њиховијех бирачкијех права, моле и богораде тај одбор, да им предложи другога кандидата, јер да ће Клајић пропасти а таког пораза, да му и они не желе. Но шта би? Централни одбор из Задра наруџа се томе захтјевају буковичкијех бирача, основаноме на уставноме изборном праву грађана једне уставне државе, те нареди апсолутистичком својом вољом, да Буковчани „морају“ бирати Клајића. — Дан избора дође, и Клајић паде, а средишњи изборни одбор задарски, скочи као ван себе, те удри у сав глас: Буковчани издајце, Бранковићи, гадови, подлаци, и још грђе.

Ето то је логични течај и резултат те распре о бенковачком избору, доказан документима и изјавама сама „Народног Листа.“ Суд је изрећи лако свакоме, ком је мозак у нормалном стању, и ком је суђење ослоњено на етичке основе.

Дакле, бјелодано је доказано,

1. Да г. д-р Клајић није заступао права својих Буковичкијех бирача, као што му је била уставна дужност;

2. И да услед тога даље није био достојан повјерења истијех бирача;

3. Да се је г. д-р Клајић одметнуо онијех начела, на основу којијех прими заступнички мандат од Буковичкијех бирача, који су

4. Бирачи дакле имали не само уставно право но и патриотску дужност, не бирати д-ра Клајића;

5. Да су исти бирачи радили сходно уставном обичају пријавивши одбору

да не могу гласовати за онога, ко их добро незаступа;

6. Да су своје бирачко право подложили дисциплини народне странке, замаливши од ње кондинита и на посјетку;

7. Да је централни одбор народне странке у Задру починио уставни злочин, нападнувши на право слободног избора, као на прву светињу свакога грађанина једне уставне државе.

Ко је дакле одметник ко ли издајца, закључити је лако.

Залуду дакле очајничко копрцање „Народног Листа“ и другова; залуду све бјеснило залуду све мантија и сва халабука: глас истине не може ни гром заглушити. Бирачи буковачки радили су као што доликује грађанима уставне земље; сувише они су радили поштено, племенито и честито.

А „Народни лист и његови стубови, руку на прси, па нека завапију: Mea culpa, mea maxima culpa!“

Изговори „Нар. Листа“ *).

I.

Задарски „Народни Лист“ колико је изобилан у псовкама и клеветању против Срба далматинскијех, толико је штедљив у разлагању с њима. За то, када најпослије коју проговори, да оправда своје понашање, имало би бити у свакој ријечи смисла и језгре бар колико у читавом нашем једном чланку. Да видимо је ли тако; да видимо колико је истине и смисла у његовом одговору „Гл. Црногорца“.

„Н. Лист“ приговара „Гл. Црногорца“, да не схваћа прави баш положај у Далмацији, јер би иначе, вели, био увидио, да се „Н. Лист“ бори за значајност и моралност, особито приликом гласовања Срба буковичкијех, које гласовање називље чином неморалним и непоштењем.

Ова неморалност и непоштење извире по „Н. Листу“ из избора саме личности, којој Срби буковички своје гласове поклонили. О издајству, подлости и подкупљености бирача кривацкијех и обрвачкијех, којим се оружјем трудно слијепо до сада „Н. Лист“, да заустави српски покрет у Далмацији више се дакле неусуђује говорити; одакле се најбоље може виђети, како је лако „Н. Листу“ покривати Србе далматинске најгрђијим именима, кад год даду знака о себи да су живи.

Дакле да приступимо к питању значајности, моралности и поштења, тој суштини питања српско-хрватског у Далмацији, како „Н. Лист“ тврди.

Прије свега добро је забиљежити да је д-р Иванић, ком су Срби буковички своје гласове дали приликом пошљедњег избора, члан сабора далматинског, и да су га као таког људи „Н. Листа“ избрали чланом земаљског одбора. Шта више, д-р Иванић је потписивао некад адресе д-ру Клаићу, по ријечима истог „Н. Листа“.

Али абстрахирајући од личности, која је добила гласове Буковчана, питање је, за чим су Срби буковчани тежили и о чему су радили на биралишту?

Да Србима није било стало на биралишту до победе Иванићеве, којим су у пошљедњи час познати компромиси учинили, него искључиво до пада Клаићева, то најбоље знаду људи „Н. Листа“, који су били позивани од Срба, да мјесто Клаића предложе другог свог човјека, прије него се до компромиса с Иванићем дошло.

Што Срби нехтјеше баш Клаићу своје гласове овом приликом дати; паће што прегнуше да га оборе, то је чин, за који су Срби буковички одговорни, у ком треба тражити ту неморалност и то непоштење о чему „Н. Лист“ толико декламира, и у чему своди сву језгру и суштину питања горућег између Срба и Хрвата у Далмацији.

Да видимо, је ли д-р Клаић заслужио, да му Срби буковички опет своје

повјерење поклоне приликом пошљедњијех избора за рајхерат.

Д-р Клаић није уживао потпуно повјерење код Срба буковичкијех ни кад се кандидирао за прошли рајхерат. Онда су му Срби дали своје гласове и он је победио при избору на основу обећања његовог, да ће сав свој уплив уложити, да сврне „Н. Лист“ на стари програм његов, који није чинио никакве разлике између Срба и Хрвата, и ком су једнако ова два племена мила била.

На жалост, баш од тада „Н. Лист“ је систематично копао јаз, који данас Србе од Хрвата раздваја. Баш за ово доба пош Павлиновић учини се диктатором у народној странци, у којој овлада са свијем дух његов, одакле су српске тужбе расле с дана на дан.

Уз пркос томе, д-р Клаић баш за ово доба постаје вођом привидним те странке Павлиновићеве; или боље даје јој други образ, који се окрећао на либералнији елемент: те је учини дволичном као митолошког Јануса.

Најпослије д-р Клаић, ма да се радо сваком приликом хвали, да стоји на висини напретка деветнаестог вијека, у најновије доба за вријеме борбе за српско ослобођење, појављује се јединијем носоцем у бечкоме рајхерату неприродне наказне хрватско-источне политике, која извире из религиозно-средовјечнијех назора, дакле из најсмјешлијег савременог авахроизма.

Без сумње, да су Срби буковички дакле бирали и овом приликом д-р Клаића, значило би: или да они одобравају правац оне странке, којој је он вођа, дакле да се одричу Српства и да га издају; или да су не свјесни, да не памте што су прије шест година захтјевали од Клаића, и што им је овај обећао.

Тако би у првом случају заслужили жиг издајства, а у другоме безначајности и безкарактерности.

Оборивши пак д-ра Клаића, Срби буковички показали су, да су одлучили јавно и озбиљно бранити и хранили име и значај српски у Далмацији.

За овакву одлуку требало је и добро разбуђене свијести народне, и мушке одважности и ријетке несебичности, што су у највећој мјери показали Срби буковички супрот нитрига, подметања и тероризма Павлиновићеве клике.

Ово одиета и „Н. Лист“ надозре; с тога му је онако страст ум помрачила, те је открио себе и своје људе у свој њиховој голотињи.

Отуда слиједи, да су безначајност, неморалност и непоштење, на које „Нар. Лист“ своди цијело питање, непомисљене празне ријечи; или још горе, ниска клевета, као што смо виђели да је проста клевета била сва она вика „Н. Листа“ о подлости и поткупљености буковичкијех бирача.

Оваково оружје најбоље карактерише орган и ствар, коју заступа.

Ферман.

Којијем Султан потврђује Кнеза Александра I. на бугарски књажевски престо:

„На основу III. чл. берлинског уговора сакупи се недавно у Трнову народна скупштина, да бира кнеза Бугарској, која је, као саставни дио нашега царства, узвишена на књажеество. Избор паде на Вашу Висост. Уважављујући способност, дубоко познавање државнијех посала и искрени карактер, — све крјепности, које ресе Вашу Висост, потврђен је Ваш, мојој царској приволи потврђени избор, те је тако књажеество Бугарска, у означеним му берлинскијем уговором границама, повјерено способности и мудрости Ваше Висости, а силом моје заповиједи имаде ова моја царска одлука ту цијељ, да се узвишено мјесто, које је Вашој Висости повјерено, даде на опште знање. Гојим дакле наду, да ће Ваша Висост у високој Вашој мудрости и у извршавању са Вашијем позивом скопчане дужности, вазада поштовати права нашега сизеренитета на ту кнежевину, која је, како речено саставни дио нашега царства. Ваша ће се Висост непрестано старати, да се свезе, које спајају кнежевину са нашом царвином, установе и даље развијају. Исто тако ће Ваша Висост, држећи се установа поменутог уговора, сву своју позорност морати обратити развиту благостања и мира кнежевине, а

*) Овај чланак ученог пријатеља из Воке саопштавамо драговољно, с молбом за опроштење, што се је по случају одоцнио. Уред.

пазатиће по начелу равноправности и на добру управу, благостање и на уздржање вијерских, политичких и грађанских права свих становника, били не били Муслимани.

Дано 5. маја 1896.

Адул Хамид с. р.

Изјаве Срба далматинских *).

XXVII.

Браћи Србима у Котору.

Прочитавши у брацком нам „Г. Црногорца“ прву Вашу изјаву којом поштено и јуначки устадосте у помоћ брату Србину кршне Буковине, велика нас је радост обузела, велико и некакво изванредно одушевљење с нама завладало.

Лијепо је кад брату у муци и невољи јутој други брат у помоћ прискоче, и помаже, као Ви што се подигли да обрните браћу Србе Буковике против грдних нападаја „Народног Листа“.

Лијепа Вам хвала јер:

„На муци се познају јунаци.“

Ви сте први без икаквог оклевања устали нападином брату у помоћ, видећи да га на срамоту брат у Далмацији гони и ерамоти; устали сте и одма ујегли у жестоку ватру ће се бој бије за браћу части и имена брата Србина, на кога падосе свакојаке срамотне грђе и псовке са стране „Народног Листа“ пошто су се послужили својим изборним правом, да протестују проти разбојничким нападајима на српско име и на српске светиње.

Изјављујемо овиме, да се у свему придружимо вашој изјави „Народног Листа“ и његовим стубовима.

Јоко Миљковић, Спасоје Мијановић, Јован Милић, Нико Врбица, Лазо Николић, Крсто Милић, Живко Абрамовић, Ђуро Јокетић, Никола Абрамовић, Лука Марковић, Иво Раичковић, Нико Ђуровић, Ђуро Муратовић, Рако Кривокапић, Богдан Братићевић, Богдан Лукетић, Душан Мирковић Илија Штитар, Митар Вујовић, Станко Милић, Ђуро Абрамовић, Благо Вукчевић, Новак Бјелица, Митар Милић, Ђуро Улић, Машан Кривокапић, Мирко Николић, Станко Газетић, Ђоко Васојевић, Томаш Абрамовић, Јово Милић, Нико Вукчевић Стефан Сињановић.

На Мишулићу, 10. Августа 1879.

XXVIII.

Браћи Которанцима.

Прочитавши Вашу изјаву у Бр. 25. „Гласа Црногорца“ против нападаја „Нар. Листа“, њихово небрачко и неправедно понашање прамма нама Србима у Далмацији изазва у нама оштре негодовање над оним неуљудним нападајима и којекаким називима, којима, „Нар. Лист“ обасу Србе Буковачке при гдњим изборима заступника на царевинско вијеће, вријеђајући свако српско срце а и сваког честитог Хрвата.

Браћо Срби Которанци! Здружујући се дакле с Вами, одобравајући правду којег сте предузели прамма прећераности „Народног Листа“ овим дајемо Вам пуномоћје да у име дољестејих потписа можете нас о истој ствари праведним путем слободно заступати.

Примите брацке поздраве Срба свију овдашњих.

Прото Абрамовић, Стефан Гузина,

*) Нек нам се опрости, што ради поманкава простора, не можемо одмах саопштити све послане нам изјаве. Уред.

Листак „Гласа Црногорца“.

АЛЕКСАНДАР I. И СЛАВЕНИ.

(Продужење).

Такве мисли усвојила је и Пољска научна литература. Граф Потоцки и Суrowецки изучавају и објашњавају стару историју Славена; Граф Савјига путује по југославенским земљама и са најживљом симпатијом описује живот јужне браће. Чарноцки (Ходоковски) путује по руским земљама и изучава славенске старине; Линде и даље продужава издавати свој општеславенски рјечник; Раковецки изучава право старијих Славена и т. д. Раковецки на једноме мјесту говори: Већ су се, у славенским земљама, буре прекратиле, небо се је почело свијетлити и сјајна се зора показује. Љубав славенског јединства успјава се.

Но Пољаци су далеко зашли у својим тражбинама. Они су почели да гледају за ријеком Бугом и да ишту да се „царству пољском“ саједини Литва и Ђеневска Русија. Те прећераности Пољака учиниле су те се нијесу испуниле надежде умјерених пољских патриота. Но уплив пољски, у ово вријеме, био је тако силан да се је Александар колебао хоће ли испунити ове пољске тражбине и изгледало је, с почетка, као да им је ожељвао; то се може виђети и из тога што је одески историограф Карамзин био принуђен опоменути Александра: да су

Доброслав Вицковић, Лука Матуд парох, Љубо Вучковић, Андро Ђурчић, Саво Вучковић, Никола И. Абрамовић.

У Церасту, 12. Августа 1879.

XXIX.

Српској Браћи у Котору.

Читали смо Ваше Изјаве против г. г. „Народног Листа“ те разабравши да сте скочили у помоћ нашој браћи Буковинцима у њиховој борби проти хрватским језувитима и њиховим дивљачким наертацијама на српско име свето, немогосмо дружити а да вам се непримљиво, изјављујући да усвојимо Вашу изјаву као да је наша.

Примите при том брацке поздраве од браће наше Срба.

Шпиро Ђ. Радловић кап. поморски, Шпиро Мијановић кап. поморски, С. Матковић кап. поморски, Илија Данчуловић поморац, Петар и Нико Мршула поморци, Симо Данчуловић, Раде Падалица, Митар Милетић.

Прчањ, 12. Августа 1879

XXX.

Браћо Которанци!

Небрачки поступак задарског „Нар. Листа“ противу Србаља Обровца и Кистања који свијестно гласоваше у интересу српскоме при изборима, жестоко нас је огорчио и озлоједио, док не прочитамо дивне Ваше изјаве „Народног Листа“ у броју 25. штованог „Гласа Црногорца“ па унапријед.

Браћо! Видећи да нам се од неколико доба оглави ради, сматрамо за своју дужност, придружити се Вама, овлашћујући Вас, да и у име наше сваког приликом говорите или пишете.

Примите поздравље од стране браће Србаља.

Лука Радловић кап. поморски, Леонидо Радловић, Јово Радловић, Станко Јанчић, Ђуро Јанчић, Васо Јанчић, Јово Вујашевић, Перо Пајовић, Трипо Вучковић.

С Пелужнице, према Котору, 13. Августа 1879.

XXXI.

„Народном Листу“ у Задру.

Мани који броје до 900 становника ватрених Србаља, саглашавајући се у све и посве уз изјаве сусједне браће: Будвања, Паштровића и Грбљана у погледу бјеснила и крајње лудости патрона „Народног Листа“ задарског, који ударише Србима далматинским на највеће им светиње: Српско име, историју и народност, најсвечаније ограђују се против таковог нападају, узвикујући: Живјели Кистањски и Обровачки бирачи који се не хћеше руски повиновати по други пут клерикалцима и њиховом патрону дру Клаићу, да га именују за народног посланика на царевинскоме вијећу.

Срби Ошћине Будванске.

Мани, 14. Августа 1879.

XXXII.

Обровачко-кистањски бирачима! *)

Ми попови српски окружја кинскога, као свештеници свога народа изјављујемо Вам наше најискреније признање и нашу најтоплију благодарност, за то, што сте први момачки стали на браник нашега милостивог народног имена и вјере свете, послуживши се при избору уставним правом свакога грађанина, на које Вам

*) Ради поманкава простора морали смо изјаву скратити. Ур.

ове земље од старине руске, а осим тога да их је народ руски крвљу својом задобио, па за то да он, при свему томе што је цар, нема права те земље одузмати од руске државе, ни даривати их другоме.

У Пољској, у то вријеме, почели су бурни сабори; појавила се је опозиција против привателства, постала су тајна друштва и т. д. Умни Сташић видио је у какву ће пропаст Пољску обалити такве ствари, па је за то и говорио у једноме сабору: „Ради Бога господо опомените се таквих ствари. Знате такви су сабори упропастили Пољску. Ради Бога! спомените се што смо ми недавно били? Нас су покорили; у нас није било политичкога живота. Великодушни цар Александар подигао нас је и дао нам права каква смо сами жељели. Мјесто тога што би требовало да покажемо благодарност и умјерену покорност, ми се бунимо — но против кога? Против силе која нас је сазидала, но која нас врло лако може и уништити.“ Против тих ријечи Сташића подигао се је у сабору крвк и неодобравање. Тада је Сташић рекао једном свом другу: „Запамтите, они ће још један пут уништити Пољску.“

Тако је доиша и било. Они, њихова деца и унуци упропастили су Пољску, него су учинили те су планови о федерацији Славена постали немогући.

У то вријеме, т. ј. у почетку XIX. вијека, кад су Пољски патриоти радили о обновљењу пољске државе и о савезу са Русијом, Срби устају и опочињу крваву

право бијаху напала и узјала занесена тобожња браћа наша, хотећи силом Вам наметнути за преставника онога, који вијерни сајужник грднатеља наше историје, нашега имена, — који је скутоноша хулитеља наше свете вјере и народних светитеља наших, који постаде одпадник и издајник омијех начела, на основу којих бијаше одприје Ваш изабраник.

Честитамо Вам, браћо на триумфима, који су тако велики, да Вам противник и сам пред цијелим свијетом признаде злочин насиља и нападаја на највећу светињу уставног држављанина: на слободу бирачку, дочим у свом органу, „Нар. Листу“, бр. 63. исповеди да вам је силом хтео наметнути кандидата, кога се ви одрекосте.

Част Вам, и живјела така свијесна браћа!

Српски православни свјештеници окружја кинскога.

XXXIII.

Смоковић, на преображење 1879.

— Као достојни потомци наших славних предака Смиљанића и Мочивука и ми се придружимо нашој милој браћи обровачко-кистањским бирачима, и одобрамо њихову јуначку побједу пригодном посљедњих избора заступника на царевинско вијеће; те им овим свечано изјављујемо подпуну и јавну благодарност, што су као најпрви прегли на браник наше миле народности српске. За то им пружамо братску руку и ступамо у њихово коло. Облић, свијетло вам образ! — Живили на част и понос браће своје!

Слава и дика нашим будним и опрезним народним правцима! Ковачевићу, Деници, Милашу, Вујновићу и осталим Србима.

Није нам намјера овје распри и препирку проти „Народног Листа“ водити, јер нијесмо јуди кавгаије ни инације, него га братски опомињемо, нека се прође кавге и кошкаве, види ли да му ништа не пруди. — Невређајте нас господо „Народног Листа“ ако Бога знате! — јер вријеђајућ нашу браћу Буковчане, вријеђате и цијело Српство далматинско, с тим ништа извојштити нећете, псовање је посао малодушних јуди, који кад ништа немогу а они окрену у грдњу.

Освијестите се браћо и одвојите од омијех, који грде нас и нашу свету вјеру, па нек је мир; јер ће вам посље доцкан бити.

Смоковићко-земунички Срби.

XXIV.

И наше осјећајуће се задовољство, неможе пропустити, да не одобри поступак кистањско-обровачких бирача, јер они најпрви својим значајним поступком, почеше распретавати, и по пепелу тражити српску жервицу у Далмацији, коју су од прије била запретила лугом наша браћа Хрвати. Од истог задумења боловала је много и постојбина стари Јанковића, јер је бијаше покорио еруптивни пепео од вулкана римске пропаганде.

Богу благодарени подухну лахорић буковачких Срба, који распри задувљиви пепео, под којим нађе се још незадушена и жива свијест српска у Далмацији. За то онима, који је најпрви распреташе, омладина исламска довикује: Слава и вјеквјечно признање! Живили!

Омладина Ислама грчког.

борбу за ослобођење испод власти азијатских варвара-мучитеља. Од како су Турци завладали балканским полуострвом, јужни Славени обраћали су се за помоћ и полагали су своје наде на два цара римско-немачкога и руско-московскога. Први, (који је био у то вријеме и краљ чешки и мађарски) могао је врло лако задобити за себе симпатију и расположење балканских Славена да се је мало праветније односно к Славенима, али на против, он је у одношају Славена, водио дјело врло хрђаво. При свршетку XVII. вијека могуће је било све јужне Славене, ако не потпуно покорити под своју власт, то, по готову, на свагда приковати к интересима Хабсбуршке династије. Но изашло је са свјетом друшће. Српскога војводу Бранковића затворили су у тамницу, а православне Србе почели су да гоне и да насилно католиче. Одговор бечког кабинета на питање о узроку затвора српскога војводе Бранковића, да не може боље карактерисати политику те владе у одношају к јужним Славенима. Одговор је био овакав: „Nihil mali fecit, sed sic poscit ratio status.“ *)

Иа узрока што су њемачки цареви тако тумачили ријечи „ratio status“ уплив једновјерних и једноплеменних руских царева, почео се је све већма усјављати међу јужњима Славенима. Милорадовић, као посланик „православног славенског

Политички преглед.

Најважни политички догађај у овоме часу јест без сумње пут рускога престолонаследника у шведску престоницу Штокхолм. Значај тога пута најбоље се види из изјаве званичног руског листа „Ажанс Рус“, ће се остентацијом и најлакшијем изразима према сједињенијем краљевинама истичу искрени одношаји и најпријатељскије свезе између цара Александра и краља Оскара. Но прави коларит добива тај догађај тек онда, кад му се приложи скоро истовремени пут царев у Југенхајм у Немачкој. Сувише гласа се, да ће царевић у исто вријеме посетити и своју краљевску тазбину у Данској.

Толике посјете и састанци, праћени са неким кризама у јевропским кабинетима, свједоче, мако што рекао, о свачем прије него о оној сигурности свеопштег мира, о коме нас у новије вријеме толи брижљиво хоћаху увјерити неки мирољубиви министри и престоне бесједе.

— Познато је, да је бугарски Кнез Александар одмах посље свога саједнућа на бугарски престо одаслао у Петроград једну депутацију са нарочитом мисијом, да иста у име кнеза и народа изрази своје признање и благодарност за ослобођење бугарског народа и успостављење бугарског књажевства. Та депутација стигла је у Петроград, те је 3. овога била примљена од цара у свечаној аудијенцији у Царском селу, предавши цару том приликом у знак благодарности лик Св. славенских Апостола, Кирила и Метода. Истом приликом поздравиле вођ депутација цара Александра овиме говором:

„Велики Господару! Народ бугарски кога си Ти и Твој велики народ ослободио послао нас је к теби. да пред Твоје царске стопе поднесемо чувства његова вјечитог признања и преданости за велике добродјетели које си му учинио. Ти велики владаче, нијеси штедио ни свете крви синова твојих ни твога властитога покоја, ти си шта више излагао опасности Свој властити и живот Твоје јасне дјеце. Сузе пролијевао си Ти на нашој земљи све за то, да наш многострадални народ избавиш од тешкога јарма. И Ти га ослободи Господару и царе. Но твојој царској љубави небјеше ни то доста. Ти жељаше да наш народ видиш не само слободан, него и сретан. Ти си жељео, да нашу опустошену земљу видиш уређену, и ради тога си нам посље ослобођења оставио своје званичнике, који одушевљени Твојом љубављу према нама у вршењу Твоје највише воље и жеље Твога цијелог народа, нежалише ни послати штедиле мига за нашу срећу. И наш народ дине слободно, заборавио је своју тешку несрећу и своје стогодишње страдање, те данас гледа са поудзањем и надом у своју будућност, пошто на Твој миг код нас би успостављен мир и ред, дарована нам народна управа, властита војска и на посљедку нашој Бугарској из Твојих царских руку и под Твојим царским покровитељством наш Богом изабрани Кнез, кога она вруће љуби, коме је дубоко предана и на кога гледа као на најсветији и најдрагоцијенији залог Твоје непрестане љубави према нама. За све је то, Господару и Царе, наш народ Твој предан и признатељан. За све то благосиља и благосиља до вијека Твоје и Твога великог народа име. Као видљиви знак његове дубоке и вјечите признатељности и преданости према Теби усуђује се наш народ,

цара“ рекао је Црногорцима: „Ви сте с Русима и једнога рода и једне вјере и једног језика“. Те ријечи српске народне пјесме разлијежу се, на славенскоме југу и истоку, од времена великога Петра и велике Екатарине до данас. Рус и јужни Славени саједињавају се да хришћански народ избаве, да славенско име прославе и да сломе јарам агарјански. Тако је било у почетку XIX. вијека у вријеме царовања Александра I. који, како говори народна црногорска пјесма, испуњава све молбе црногорскога владике, љубећи једнако браћу Црногорце као и своје Русе у Русији. Црногорски владика обраћао се је к рускоме цару у име „родства које нас саједињава са вјерноподанјима ваше царевине“.

Србијанци, који су устали против Турака, обратили су се за помоћ к Аустрији. Но тадашњи „Ratio status“ ове државе захтјевао је неприкосновеност турске државе, па за то они нијесу ни помогли Србијанцима. Тада су се Србијанци обратили к Русији која се је одијела к славено-српскоме дјелу не по аустријски, него по руски.

У почетку српскога устанка 1804 године, рускоме министру иностранијех дјела, књазу Чарторијском, биле су предаване двије записке о српскоме питању; једна од митрополита аустријских Срба Стефана Стратимировића, а друга од руског чиновника Василија Назаровића Каразина, којег је ђед био Србин. Стратимировић говори цару Александру за Србе као за

а Ти по најстаријем од својих архипа-
тира привесе ову светињу, молећи Те
а је примиш истом оном љубављу, којом
и нас ослободио.»

— Бугарска влада почела је по одре-
бењима берлинског трктата рушити по-
ставке градове. Од предњих утврђења
пред Силистријом стоје још само остаци
друга се једва познаје траг. Бугарски
војска је још једном рата дао јо објавити, да се Руш-
ица има сматрати отвореним градом.

Како је познато, даровао је руски
цар бугарској влади малу флоту на Ду-
нав. Скоро стигла је из Софије у Руш-
ицу, да се ти ратни бродови у-
чине у луку, пак да се ту наоружају. По-
сле је још једном објавио да се руска војска
тај обављају два руска официра.

— Криза у аустро-угарском споља-
ним министарству није се још ријешила;
„Нова Преса“ тврди, да Андрашијева
политика није ништа друго но маневар,
дучен од Бисмарка.

— Питање о постављању поштански-
х и телеграфских чиновника у Исто-
ну Петрићу Ришљила је јевропска ко-
мисија тако, да, пошто поштарство и бр-
зотрговина по чл. 19. органичког статута
највише припада непосредно надлежности државе,
љубе брзотрговина има право, именовати дотичне
чиновнике. Ова одлука објављена је декла-
рацијом, којој први чланак вели: Орга-
низација поштанског и брзотрговинског
чиновника не даје поштама и брзојав-
ним писмима значај уредба провинцијалне не-
го државне управе. По том дакле начелу, до-
дацим чиновници нијесу чиновници покра-
јине него државе. Чланком четвртијем
поне декларације каже се, да главни гу-
бератор има само право, устројавати по-
штанско и брзотрговинско службу, вршити и
предавати дисциплинарну власт над доти-
цајним чиновницима.

— Српски црквено-народни са-
бор састао ће се ове јесени у патријар-
шеској престоници, Сремској Карлов-
ици. Услед тога издале су вође српске
народне странке проглас на српски на-
род, у коме начела народне странке изла-
жу и народ позивају, да на основу исти-
х обави изборе посланика, те успоста-
ви правило, по ком ће се постављати
кандидати.

— Српска влада тражила је од порте
два милијуна франака, као накнаду за
штету поштом пројектованих упадајем
Арианта у српску земљу. Јављају, да је
порта ту тражбину одбила.

— Свргнутом виде-краљу Исмаил па-
даше мишљење, да је Султан одредио за преби-
дање на великом острву Роду, и да ће се на скоро
то тамо упутити.

— Надвојвода Албрехт посетио је
један дан румунског кнеза Карла у ње-
гову летњиковцу у Синаји, близу ерде-
лске границе. Ово тумаче као знак интим-
них одношаја између аустро-румунских
дворова.

— Из Цариграда се јавља, да је у-
лазак Махмуд-Недими-паше у турски каби-
нет ријешена ствар, и да ће за први час
преузети портфељ јавних радња. Звани-
чно наменување да ће следовати одма-
мале рамазана.

— Из Министра се јавља, да је цијело
кнежевско министарство дало оставку. Већ

савезнике ближе по језику, по вјери и
по карактеру и савјетје му да обнови срп-
ску државу. „Нема народа под небом који
би имао такву љубав и наклоност к Ру-
сима и рускијима господарима, као Срби.“
То су једини Славени који су са Русима
једнаки језиком, вјером и јунаштом. При
свој својој удаљености они једино на Ру-
сију полажу своје надежде; не заслужу-
је ли овај народ, који је Русе и Русију
свагда љубио, да се за њега постарате и
да му дате политички живот.“ Стратими-
ровић је предлагао да се оснује српска
држава, која ће бити најпријед под вазал-
ношћу Турске, но која ће имати свога
славенског господара и. пр. којег од
руских великих књажева.

Караџин, у писму које је писао ца-
ру Александру, показивао је на све те-
шкоће, које би могле изаћи из тога, ако
Русија Србима поможе. Показивао је на
рци који би могао проваћи не само међу
Русијом и Турском но и Аустројом, но
ири свијем тим тешкоћама, Караџин го-
вори: „Може ли врховни заштитник сло-
венојих Славена, једини заштитник пра-
вославних цркава, гледати равнодушно
на све муке које трпи српски народ?
Може ли он одказати помоћ и тијем у
милонима срца угасити надежду на избав-
љење? То су биле велике мисли и ми-
сли које нијесу биле изолиране, него
које су се све већма усилјавале на Дунав,
Висли, Лаби и на Неву. Од како се је Ру-
сија почела приправљати за рат са Тур-
цима, т. ј. од 1806 године, свега Срба са
Русима постале су тјешће и некрвије. У

је састављен и нови кабинет, у коме је
кедав сам пресједник.

— Женидба Алфонза, шпанодеког
краља са аустријском надвојводињом Ма-
ријом Кристином јест ван сваке сумње.
Јавља се на име, да је Алфонзо XII. већ
стигао у Аркашон на францеској граници,
ће је уречен његов састанак са поменутом
надвојводињом. Само вјенчање, да ће се
обавити у Октобру.

— У берлинском дворским круго-
вима држи се за извјесно, да ће и цар
Александар на скоро стићи у дворца Хај-
лигенберг код Југенхајма, ће се царича
већ неко вријеме налази, та да ће га ту
посјетити његов ујак, цар Виљем. И тако
бисмо имали забиљежити и други царски
састанак овога лета.

Распра између руских и њемачких
новина почимље се по мало стишавати. Но
вриједно је уочити, шта је предходило то-
ме примирењу. У новинском боју учество-
вала је и званична „Ажанс Рес“, и то о-
вом изјавом: Њекоје од наших новина
нападају њемачку политику са оном же-
стошћу, која би се могла узети за зло,
да не свједочи о дјетињастој невиности и
наивности. Свијетли канцелар, који ру-
ководи судбину Њемачке, иде за интере-
сима своје земље онамо, куда он зна. О
његовијем рачунима лако се је преварити,
но он не обмањује доста никога. Он је не-
давно приликом великих окрета у ну-
тарњијем стварима Њемачке разложио
своја политичка начела са ријетком некр-
вошћу. Кнез Бисмарк има своју циљ, и
иде одважно за њоме. Свако, ко га хоће
и може подупирати у томе, пријатељ му
је. А прав рачун, чини дугу љубав. Дај,
па ће ти се дати, то је његова девиза. Кад
он тако поступа већ са својим земља-
цима, како да се тијем протусловљем не-
послужи напрема странцима. Било је да-
кле са свијем наравно, што је тражило
пријатељство, кад је предвиђао рат са
Францеском, да узмогне за се осигурати
пријатељску неутралност, без које преду-
зеће могло је бити врло опасно. То је био
посао Русије, да оваки положај боље про-
цијени за своје интересе. Посље рата од
1870 морала је њемачка политика носити
бреме могућности францеског рата за о-
свету и услед тога подржавати пријатељ-
ство руско, које је тада имало на распо-
ложење све своје силе у подпуној акци-
оној и сајузној слободи. Данас је Русија
забављена са источнијем стварима. И сама
Јевропа учествовала је у истима; репу-
бликанска францеске, види се, хоће да се
чврсто држи сајуза са Инглешном. Ситу-
ација се окренула. Онда је, да богме, на-
равно, да се страховање и надање њемач-
ке политике обрће на ону страну, од ку-
да може доћи опасност или сигурност, с
тијем више, што добра воља, која се тра-
жи у Лондону, није несвесна са сајузом,
подржаванијем у Бечу. У томе свему не-
ма ништа чудноватог, него чуђење неки-
јех наших публициста. Мудрије би ради-
ли, да се оваквијем примјерима одуше-
вљавају, но што се на њих туж.

Додуше, то се не може појети, да ће
политика отргнута од тежишта традиција,
створити сасвијем нову еру на путу каби-
нета, а особито нашега. Но та ера има,
ако ништа, ту добру страну, што неоста-
вља никакв мјеста плузијама и услед
тога обманама и прикормима.

Мало опорије говоре друге полузав-
ничне „Петроградске Новине“:

„Аустро-Угарска, Њемачка и Турска
траже проти нама, неби ли разориле све

Фебруару 1806 године српска депутација
предала је прошњу рускоме посланику у
Бечу. Та прошња била је састављена ми-
трополитом Стратимировићем. У њој Срби
моле цара Александра за помоћ.

Пошто је руска војска ујегла у Вла-
шку и Молдавију, она је почела ступати
у одношаје са српском војском. Михелсон
главнокомандујући руске војске организо-
вао је „слободњачке команде“ из Срба и
Бугара и ступио је у одношај са Кара-
ђорђевојом уставшцијом Срба. 1807 го-
дине закључен је савез међу руском и
српском војском и од тога времена Срби
дјелујују заједно са руском дунавској
војском. К Русима су се почели јављати
и бугарски добровољци и хајдучи. Руска
војска улази, у то вријеме, у Србију и на
бреговима Мораве савезна српска и руска
војска заједно пролијевају крв своју бра-
нећи интересе Славена од азијатских вар-
вара.

Руско-српско браство, по оружју о-
давало се је и на другој српској страни,
у јужној Далмацији, где су Црногорци и
бокијелски Срби, заједно са рускијем ад-
миралом Сељавином, војевали против Фран-
цуза. Савезници освојили су Боку котор-
ску и православни Бокијели тада су за-
појали: „Боже драги на свем тебе хвала,
кад добисмо Руса господара.“

У тој страни појавила се је мисао и
жеља да се оснује „славено-српско цар-
ство“ под непосредним покровитељством
руског господара. Та жеља црногорског
владике и свијех тамошњих народа била
је представљена императору Александру у

оно, што је Русија за Славене створила
на балканском полуострву. Русија је по-
штено испунила све своје, берлинским у-
говором прописане дужности, што су јој
признали и непријатељи. Но ствар је у
томе, што поштење у политици несачињава
неопходна услова. У мисли, да је Русија
ослабљена, уморена и забрављена са сво-
јим нутарњијем непријатељима, обарају
се наши непријатељи, као тиче робилице,
на дјело нама дограђено, и труде се саде,
како би све оно уништили, што је ура-
дила Русија на корист Славена, али...
Куда води то? Може ли, за Бога, Русија
трпјети, да се уништи плод стогодишње
њезине борбе? Може ли она допустити
Мађарима, да дигну свој барјак на Св.
Софији, и да затворе морска тијесна,
којијех слободна употреба сачињава
услов опстанка Русије? Шта ће ту
следовати? Рат? Да, да! Рат! Из-
вјесни рат! Рат са Русијом, то је
и онако давни сан Мађара, и по-
што би такни рат и по Њемачку био
користан, подупире Пруска у то-
ме Мађаре. Овај рат сачињавају
природне последице берлинског
трктата и управ за ту сврху би-
јаше за Аустро-Угарску измајето-
рисан незаслужни и грозни дар
Босне и Херцеговине.

— „Голосу“ пишу из Софије: Уста-
нак у Тузлуку траје непрекидно. У по-
следње вријеме јављено је о њему да је
незнатан, међу тим то се необистњава,
јер последњи извјештаји са свим противно
доказују. Из Рушчука јављају нам ово:
16. ов. м. отишла је жељезницом трећа
чета у Осман-Пазар; из Разграда отишле
су тамо двије чете и из Варне послато је
једно одјељење артиљерије са брдекијем
топовима. Трећа разградска чета прва је
ударила на устаје и борила се с њима
чуне 4 уре, 45 усташа остало је мртвих,
25 рањених, а 10 су заробљени. Турци
су запалили два бугарска села. Чувени
разбојник Ароб ухваћен је са неколико
његових другова и сад се налази у затво-
ру силистријском.

Из Цариграда долазе сваки дан тур-
ски официри. Чудновато је да им бугар-
ске власти дозвољавају под оружјем хо-
дити, нарочито сад, кад се у тијем пре-
дјелима све више шири. С каквом наје-
ром турски официри тамо долазе, то није
тешко погодити; они смијерају придружи-
ти се усташима, премда они веле да су
дошли у посјету својим рођацима.

Данас је стигла амо ова тужна ви-
јест. Породица Т. Икопмова, гувернера
Сливне, жена његова, двоје деце и њен
брат, отишавали су на двојим коњима уз
прању четири жаандра из Шумле у Си-
листрију, дошли су до Осман-Пазара, но
даље се за њих ништа не зна, међу тим
се извјесно зна да су пали у руке тур-
ским усташима. Недавно је на тај начин
и брат гувернера Даскалова нестало.

Из Кистендила јављају да је тамо је-
дан турски агент ухваћен, који је ондаш-
њим Турцима доносио писмо од македон-
ских Турака који живе у палашком окру-
гу. У тијем писмима јављају Турци, да
су закључили да нападну Кистендил,
ушледе тога појачане су пограничне стра-
же. Бугарске сеоске страже снабђевене
су са острепшама. Сви похватани уста-
ши предаће се војеном суду.

Д о п и с и.

Рисан, 6 Августа. — Овдје и у сви-
ма одломцима наше обшине најсвечаније
прослављен је рођен-дан Његовог Вели-
чанства нашега премилостивог „цара и

почетку 1807 године. Но тај план није
испао за руком, па ни Бока-которска није
остала под власт Црне Горе, но по Тил-
зитскоме миру пријешла је под власт
Францеа, па и други пут кад су је Цр-
ногорци сами освојили од Францеа, мо-
рала је пријети под власт Аустрије. Пе-
тар I. митрополит црногорски испунио је
вољу императора Александра и предао
Боку Которску Аустрији. Не гледајући на
све неправде које су учињене Црној Гори,
Црногорци су остали у најбољем прија-
тељству с Русима; и у то вријеме (1807.
год.) Митрополит Петар изркао је, у за-
штиту Русије, оне знамените ријечи, које
врло дивно карактеришу одношај дужни-
јех Славена к Русији. Францески маршал
укоравио је владика Петра због његова
савеза са „варварима Русима“ а владика
је овако дивно одговорио гордом Ерцо-
гу дубровачкоме: „Молим Вас Генерале!
не тичте се моје светиње и славе најбо-
љег народа, кога сам ја вјерни син. Ру-
си нијесу наши непријатељи но наша је-
дноплемена и једновјерна браћа, који нас
тако љубе, као што љубимо и ми њих.
Ви мрзите и оцрњавате Русе, а другијем
Славенима ласкате, тек да би Ваи импе-
ратор достигао циљеи. Но у свијех нас
Славена нема није друге надежде, осим
у силној нашој браћи Русима. Ко је
против Руса а тај је и против нас“

(Свршиће се).

господара Франц-Јосифа I. Још синоћ у
очи овога веселог дана наговјестише у
накрет од свуда црквена звона уз пуцањ-
ву прангија и других разних припрема,
надошлу красну свечаност, доликујућу у-
зор милосрђу и поносу прејасне особе цара
и отца отаџстава.

Данас у 9 сати започело се бого-
служење са благодарњем у свијема цр-
квама, које као и предворија бијаху не
само окићене и наредене барјацима, него
и неизбројним вјерним и пошеним наро-
дом без разлике спола дубоком пунања би-
јаху; те се за драгоцјено здравље и дуги
живот свога обљубљеног цара и отца
најскромније милом Богу мољаху. Њихо-
вим скромним молитвама непрестају ода-
зивати се црквена звона и пуцање пран-
гија уз весело пјевање царске химне од
овомјестне школске дечице једног и дру-
гог спола.

У вечер такође бијаше све освјет-
љено и изванредно весело, да се управо
на срцу свакоме читати могло: „све за
цара и за дом.“

Особито веселом оку дивоту представ-
љаху брда кривошијска и леденичка, на
којих врховима стајаху нанизани барјади
покрај неизбројних огњева, праћени јунач-
ким појевкама и пуцањем из изнених
на то прангија и пушак са стране листих
и узорних момака оних јуначних гора;
којем весељу није краја било до саме
зоре.

Свечаност ову можемо слободно ба-
рабарити сјајношћу, извршношћу и одушев-
љењем са оном долазка Његовог Царског
Величанства г. 1875. међу нама, или оном
овогодишњег пресретног сребрног вира
преузвишених царски супруга, — а ако смо
у материјалним средствима ради неродице
године сиротни и осакћени. Но наша твр-
да вјера и постојана — по хиљаду пута
очитована вјерност и приврженост к пре-
вишњем царском пријестолу и дому, не-
мије ни допустити двојбу, да ће се и томе
лијека наћи. — У томе налазио јамство
из недавне прошлости; те опетујемо до-
викујући: „Живио наш премилостиви цар
и господар Франц-Јосиф I. — са цијелим
прејасним домом!“

Домаће вијести.

Њетиње, 17. Августа.

Његово Височанство, наш мило-
стиви Господар кренуће овај који дан
пут Беча, одклеп ће, на позив Његовог
Величанства, цара Франца Јосифа ићи у
Брук, да присуствује овогодишњем вели-
ким маневрима.

У пољењаке отпутили су се с Њетиња
на своја нова одређена чиновници за
ново отворене поште у Никшићу, Данило-
вуграду, Подгорици, Ријеки и Бару, ће је
поштанско знање већ отпочело своју ре-
довну службу.

Разне биљешке.

Познати убојица генерала Дрентелна,
Лев Мирски, ухваћен је у Таганрогу и
доведен у Петроград, ће је пред истраж-
нијем судцем много одао и открио. Тај
млади човек од 25 година, очитовао је,
како су страшне биле нихилистичке сплет-
ке, које га увукоше у уроту. Ставише му,
на име на избор: или да умори сама себе
или генерала Дрентелна. Исповије како
су му помогли да побјегне, па како су и
у саму Таганрогу покушали, да га избаве из
тамнице. Он се је искрено покајао, па
вели: кад ја морам изјестити нека иду на
вјешала и они, који су мојој несрећи кри-
ви. Услед његовијех исповијести познато-
рана су многа лица.

Књижевност.

У наше доба свеопштер оружја и
скупијех припрема за рат и освајање ту-
ђијех земаља, у вријеме слијепог грам-
жења за новцима и свесвјетског спекули-
рања за личном користи; у овако немилон
стању цијелог свијета, који се зове изо-
браженим: вриједно је забиљежити коју
цртицу о грамжењу за просвјетом и ши-
рењу исте по најодаљенијем љошковима
народа, куда једва може завртити по ко-
ја свијетла луч са народњих сунаца, т. ј.
великих вароши, као центара политич-
ког, индустријално-трговачког и просвјет-
ног живота. Нама је то с тим милије би-
љежити, кад се оно тиче наше рођене
браће Славена, било то на истоку или
западу, било на зјеву или југу. Овога
пута имамо нешто да јавимо о браћи По-
љацима, живелим под руском владом.

Да су се Пољаци свакад истицали
на пољу науке, литературе и вјештине,
то признаје свако, то признаје цијела Јев-
ропа. Но цијела културна снага пољског
народа, бијаше удомљена само у вишијем
слојенима истога, дочим маса чамљаше, у
најгорем стању политичког и душевног
робовања. Робовања тога данас нема; на-
род је потпуно слободан напрема својим

некадашњим господарима — пановима; он је уживалац свјех права политичког живота и учесник у свјем благодетима грађанске слободе. Но каква од туда корист, кад би народ био остављен у тами потпунога незнања, у коме и нехотице постаје робом овога, који је наметливи и мудрији од њега, и у коме тако предаје се експлоатацији свакојаквијех спекуланта, бива слијепијем оруђем на сопствену своју штету а у корист својих непријатеља.

Знање је живот, знање је снага народа. Први извор тога живота и те снаге јест школа, а за овом добро поучна књига, која ваља да човјека прати за цијела живота његова, као вијерна друга путница и обавјештачица му.

У томе, као што се види, важну ролу игра добро уређена књижица, која би својим складним питањима душевном пићом што ширу околину своју. На том узвишеном пољу реди саде у Варшави (у Пољској) „Славенска библиотека“, са придруженом читаоницом, која је отворена 8. Маја 1878. Иста библиотека хоће сада свој рад да распростре и на остале чести своје домовине, те настоји, да се тако књижаре и читаонице отворе, ће је год могуће, нудећи у том своју централну помоћ и снагу.

Ево, шта поручује та „библиотека“ о начину и средствима за подизање помешних књижица и читаоница:

„У први мах читаоница може се задовољити са којијех 100 или 200 сачињена, што ће задовољити потребу једнога читаоца за које двије године, при постепеном попуњавању са најновијем списима. Рачунајући дакле свако сачињење по 50 копејка, нуждан је капитал од 50—100 рубаља. Узимљући при том мјесечно по 30 копејка од свакога учесника, то ће се овај капитал, при 20—40 учесника, намирити у тецају од по године. После тога улази чист приход. Остварење оваквијех ствари имале би узети у руке поједине општине, а и поједина лица, која располажу са нужним просторијама; али и осим тога могуће је са тако брзим повраћањем капитала исплаћивати и кирију и послугу.

Извјештај о варшавској „Славјанској библиотеци“ примили смо од њезина многоуваженог управитеља г. С. Чарновскога, ревнога заузвимаца око оснивања овијех преважнијех просвјетнијих завода. Управитељ уједно предлаже славенском општини ове услуге:

1. Давати књиге на прочитање за извјесну умјерену плату;
2. Шилати књиге онима, који су намени отворати такве читаонице у провинцијама;

3. Редом са књигама текуће литературе, набављаће, хранити и позајмљивати библиографичке ријеткости, рукописе, производе лијепе вјештине и древности;

4. Чист приход обраћа се на развитак и уређење читаоница у покрајинама, особито у таквијем предјелу, ће највише грозни однарођене германизацијом.

Приказавши штаоцима велике благодати поменутијех просвјетнијих завода, не можемо а да развитку и напретку истијех не пожељимо најеретнијег успјеха, топло благодарећи њихову оснивачу, што се у своме славенском осјећању сјетио и своје далеке браће на југу, те што нам својом објавом даде прилике, да се обрадујемо и томе напретку славенске свијести и просвјете код наше сјеверне браће.

Јавна захвала.

На многе поздраве, које приликом мога избора за заступника на царвинско вијеће са свијух српских крајева управљене ми бише, а нарочито на родољубне поздраве из китњастог Сријема и милог ми српског Приморја, овим изражавам моју најсрдачију захвалност уз увјерење, да ће ми дична српска народност увјек на срцу лежати и да ћу интересе њене настојати у свакој пригоди да одбрањим од сваког нападаја, ма с које стране дошао.

У Задру, 8. 20. Августа 1879.

Д-р Г. ИВАНЊИЋ.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 14. Августа. — Темел стигло у Беч. Новине јављају из Софије, да је изгорела тамошња артиљеријска касарна са много сусједнијех кућа.

Политичка кореспонденција јавља из Цариграда, да је султан наредио, да се распусти 80 батаљона редифа.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ИЛУСТРОВАНИ

„СРПСКИ БУКВАР“

саставио

СТЕВО ЧУТУРИЛО

надзорник црногорскијех школа

изписао је

накладом штампарије

Браће Јовановића

У ПАНЧЕВУ

Цијена 13 новчића.

II. прерађено издање удешено с обзиром на тамошње околности за српске школе у Далмацији, Босни-Херцеговини, Граници и Хрватској-Славонији.

Може се добити у књижари

Браће Јовановића

У ПАНЧЕВУ.

„ЦАРИЋ“

МАЛИ КАЛЕНДАР СА СЛИКАМА

за

1880

уређује уредник „Орла“

издање

штампарије А. Пајевића

НОВИСАД.

Цијена 20 новчића.

Изишла је из штампе

„ПЈЕВАНИЈА“

ЗМАЈ ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

свеска IV.

издаје Књижара

БРАЋЕ М. ИВАНОВИЋА

У НОВОМ-САДУ

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Септембра 1879.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња у понеђељак, у четвртак и у суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Котора у понеђељак, сриједу и недељу. Раздавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња у неђељу у 5 ура у јутро. Предавање у суботу до 6 ура по подне.

Долази из Котора у понеђељак, раздавање у 8 ура у јутро.

Официја је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро а од 4 до 6 по подне. Цетиње, 20. Марта 1879.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

О Г Л А С.

НОВЕ КЊИГЕ

КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ У

Књижари Ј. Павловића

НА ЦЕТИЊУ:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ ф. — 60 нов.

ПЈЕСМА КОСОВСКОГ БОЈА — 30 „

ПЈЕВАНИЈА Змај-Јована Јовановића св. II. дивотно издање — 80 „

„ св. II. обично издање — 50 „

ИСТОРИЈА умнога развића Јевропе од Дрепера 1. 50 „

ИСТОРИЈА Српског народа од Мајкова 1. — „

САМОГЛЕД, или Погледи на свијет в на Бога 1. 34 „

ПЈЕСМАРИЦА мала — 10 „

СРПСКЕ ПЈЕСМЕ јуначке — 10 „

ДИЈЕТЕ на Алпима — 50 „

STORIA DEL MONTENEGRO del Cavaliere Milakovich 2. 15 „

CORSO completo della lingua serbo-croata da G. Cobenzl 2. 15 „

Quelques jours en DALMATIE et au MONTÉNÉGRE par M. Neyrat — 30 „

ХОМОЉЕ од Драгашевића — 60 „

НАУКА О ЧУВАЊУ ЗДРАВЉА — 30 „

EIN KAMPF UM'S RECHT. Beitrag zur Lösung der orthodoxen Kirchenfrage in Bosnien-Herzegovina — 60 „

ПУТОВАЊЕ ПО СРБИЈИ ф. 1. — „

НАЧЕЛА ВОЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ — 68 „

УЧЕЊЕ ФРАНЦЕСКОГ ЈЕЗИКА 2. — „

МАЛИ ДЕКЛАМАТОР — 25 „

НОВЕ ФОТОГРАФИЈЕ Књаза Николе, Књагиње Малене, Књаза Милана, Књагиње Наталије, Милетића по — 20 „

KLETVA NEVJERE, roman od Fedora Brestova 1. 10 „

DONNINA, roman od Farine 1. — „

DAN NA MADEIRI od Mantegazza — 68 „

SIDONIJA, roman, napisao Daudet 1. — „

ČUVAJ SE SENJSKE RUKE, historička pripovijest, napisao August Senoa — 68 „

ILIJINA OPORUKA, pripovijest, napisao August Senoa — 60 „

КУЋА као васпитаоница — 68 „

РЕФЛЕКСИ МОЗГА од И. Сеченова — 68 „

ПРИПОВИЈЕТКЕ из старог и новог завјета превео Ђ. Даничић — 58 „

СВЕТО ПИСМО у великом формату 2. 68 „

СВЕТО ПИСМО у мањем формату 1. 68 „

ПЈЕСМЕ МИРЗЕ ШАФИЈЕ (у тврдим корицама од јухте) 6. — „

ПЈЕСМЕ ЛАЗЕ КОСТИЋА (у тврдим корицама од јухте) 5. — „

КИРИЛИЦА ЈЕ И ХРВАТСКО ПИСМО или: „Опет заблуденом хрватском патриоти од А. Вучковића — 10 „

СТВАРНИ ДОМАЋИ УЧИТЕЉ. Цјена књига за здраве и болесне, за старе и младе, за селаче и варошане. Написао, сабрао и приредио В. Пелагић — 58 „

ПУТОВАЊЕ ПОКЛОНИКО-ВО с његов свијета на онај други, описао Јован Буњан, с инглешког превео Чедомиљ Милатовић — 68 „

БОГАТ и СИРОМАХ од Хофмана — 25 „

СРПСКИ ПОКРЕТ у јужној Угарској — 60 „

ПОЧЕТАК СРПСКЕ ДРЖАВЕ, написао др. Тоша Недељковић — 10 „

ПОСТАНАК ЗЕМЉЕ, од Ст. Недељковића — 10 „

ХИЉАДУ и ЈЕДНА НОЋ, I, II, III, IV, V. св. — 20 „

ПОЛОЖАЈ и ЗАДАТАК ФИЛОЗОФИЈЕ од Михаила В. Вујића — 60 „

ТОПЛОТА и ЖИВОТ, написао др. Луј Бихнер — 40 „

ПАНЋ ХАЛЈВСКИЈ, сочинение Гр. Т. Квитки-Основьяненко 3. — „

ЗИМЊЕ ВЕЧЕРИ, написао М. Ђ. Милићевић 1. 20 „

С ДРИНЕ НА НИЦАВУ, од М. П. Шапчанина — 60 „

РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској против Турака — 20 „

СТАРИНЕ од Старице Нове, написао Јосим Новић Оточанин — 50 „

МОЛИТВЕНИК у слоновој кости 14. — „

„ у злату повезан 12. — „

„ у финој кадифи 10. — „

„ у кадифи 6. — „

„ у кожи 4. 50 „

ДЈЕЛА СЛАВНИХ ЉУДИ, од Ј. Шарфа — 30 „

С л и к е

Добићемо идуће недеље велик избор лијепих уљем израђених слика свака са великим златом опточеним оквиром.

Цијена је свакој оваковој слици 3 цекина царска.

Слике су ове:

Никола I. Књаз црногорски. Св. Распетије.

Мајка божја Св. Саво.

Св. Никола „ Никола (попрје).

„ Ђорђија на коњу. „ Стеван.

„ Петка. „ Марко.

„ Петар и Павле. „ Михаило.

„ Часне вериге. „ Лука.

„ Кузмо и Дамјан „ Андрија.

„ Срђ и Вахкије. „ Илија.

„ Кирјак. „ Тројица.

„ Ђорђија пјешак. „ Тајна вечера.

„ Димитрије „ Васкрсење Лазара

„ Василије „ Костадин и Јелена.

„ Богојављење „ Страхињ Бан.

„ Јован „ Краљевић Марко и

„ Успеније Богородице „ Муса Кесеџија.

Антикварско одјељење.

Под овим насловом отворили смо у нашој књижари једно одјељење, у које се налазе књиге старе, већ разрезане и читаве. У овом одјељењу купују се и продају књиге од те руке, обично испод њихове првобитне цијене, но у изузетним случајевима, ако се нека књига врло ријетко налази а има вриједност велику било по садржини било по својој старини, она се купује и продаје много вишом цијеном.

Ко дакле има књига старијих на продају, може нам понудити да их купимо.

За сад имамо у нашем антикварском одјељењу ове књиге:

ЉЕТОПИС за 1873, 1872, 1871 и 1870

О СЛОБОДИ од Дона Ст. Миља

ОПСАДА ФИОРЕНЦИЈЕ 5 комада

ИСТОЧНО ПИТАЊЕ и СРБИЈА од Ђ. С. С.

ШКОЛА и ЖИВОТ од С. Поповића

РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској I. II.

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА ВЪ ДАЛМАЦИЈИ Н. Попова

ОБЛИЦИ СРПСКОГА ЈЕЗИКА од Ђ. Даничића I. ком. II. ком.

ПРИМЈЕРИ СРПСКО-СЛАВЕНСКОГА ЈЕЗИКА од В. С. Караџића

BIBLIOGRAFIJA HRVATSKA dio I.

ПРАВИТЕЛСТВУЈУЋИ СОВЈЕТ СЕРБСКИ од В. С. Караџића I. II.

ДИКА ЦРНОГОРСКА од С. Милутиновића

ИСТОРИЈА ЦРКВЕ СРПСКЕ од Н. Беговића

СРПСКО-ДАЛМАТИНСКИ МАГАЗИН књига XXX. I. II. XXVII.

АРХИВ ЗА ПОВЈЕСНИЦУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ књига VI. VII.

МАРКО АВРЕЛИЈЕ цар римски од Д. Матића

ЗАКОНИК КЊАЗА ДАНИЛА РАДИШУ БОГ ПОМАЖЕ од Миховила Павлиновића

БАШТОВАН од Павла Бибића

МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ

СПОМЕНИЦИ СРПСКИ од 1395 до 1423 од Меда Пучића

ПРИРОДА и РАЗУМ

ЈУГОСЛАВЕНСКЕ ТЕЖЊЕ LE RIVOLUZIONI D'ITALIA di L. C. Chassin

АДОЛФО ДИСТЕРВЕГ М. Ђ. Милићевића

ИСТОРИЧКО КАНОНИЧКИ ПОГЛЕД на установљење нове српско-румунске митрополије, отворена књига дру Свет. Милетићу I. II.

ПУТНИЧКА ПИСМА од Зворника до Крушевца од Ђ. М. Милићевића

УЗРОЦИ и ПОШЉЕДИЦЕ ФРАНЦЕСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ од М. Нешковића I. II.

СРПСКА НАРОДНА ШКОЛА од С. Поповића

МАРКА ТУЛИЈА ЦИЦЕРОНА ПУТНИЧКЕ ЦРТЕ од Владана Ђорђевића

РУКОПИСИ ДУБРОВАЧКИ XV. и XVI. II. књига

НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА Светозара Марковића

КРАТКИ ЦРКВЕНИ УСТАВ ХИГИЈЕНА или наука о здрављу од М. Јовановића

ОБРАНА ПРАВОСЛАВИЈА од Ј. Вукадиновића

ZVONIMIR kralj hrvatski od J. Subotića

COSMOS popolare spiegazione dei fenomeni naturali

ОМЛАДИН. КАЛЕНДАР 1869

ЕПОСАВА и ЊЕНО ГУБИЛИШТЕ од Јос. Подградског

ЈЕСТАСТВЕНИЦА М. Фрачкивића

ВИЛА ОСТРОЖИНСКА од Угљешеновића

МАГАЗИН од 1868

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ. Књига пета, у којој су пјесме јуначке новијех времена о војевању Црногораца. (Са свијем нова) ф. 2. — „

ŽENIDBA ALEKSANDRA ALEKSANDROVIĆA, prestolonasljednika ruskog 1866. Spjevao Savo M. Martinović — 20 „

Све ове књиге могу се добити укупно по цијену од 35 фиорина аустр. в. р.